

Sosyo-Ekonomik Temelli Kültür Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Adana Örneği

An examination of socio-economic based cultural geography: case study of Adana

Ersin Kaya Sandal*

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Kahramanmaraş

Öz: Bu araştırma, ekonomik gelişmişlik ve nüfus açısından Türkiye'nin en büyük şehirlerinden birisi olan Adana'nın mahalle bazındaki sosyo-ekonomik özelliklerine dayanan kültürel farklılığının incelenmesini kapsamaktadır. Bir kültürel coğrafya çalışması olan bu çalışmada, araştırma alanı olarak sosyo-ekonomik bakımdan farklılıklar gösterdiği düşünülen üç mahalle (Yenibey, Akkapı ve Yurt) seçilmiştir. Anket metodunun uygulandığı bu çalışma ile kültürel özelliklerin oluşmasında etkili olduğu düşünülen sosyo-ekonomik faktörlere ait bilgiler (eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik, mahalli idareler, çevre, ekonomik gelir, hanedeki çocuk sayısı vd.) mahalle bazında toplanmıştır. Anket sonucu toplanan ve deneklerin sosyo-ekonomik özelliklerini gösteren bazı veriler ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişkiyi tespit etmede Ki-Kare (χ^2) testi uygulanmıştır. Bulunan sonuçlara göre ekonomik gelir, eğitim, sağlık, konut, hane halkı sayısı vd. özelliklere göre şekillenen kültürel özellikler açısından Yurt mahallesinin diğer mahallelere göre daha farklı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür Coğrafyası, Sosyo-ekonomik faktörler, Anket metodu, Ki-Kare (χ^2) testi, Adana

Abstract: This research includes examination of cultural characteristics of Adana City which represent rapid population growth and economic development. Three districts (Yenibey, Akkapı ve Yurt) were chosen as a research area. To achieve our goal questionnaire method was applied to collect data about factors (education, health, housing, social security, local administrations, environment, salary, the number of children in family etc.) that have an affect on cultural formation. Chi-Square test was used in order to understand whether the differences among districts are significant. Additionally, Chi-Square test used for identification of the relationships between districts and socio-economic factors. According the Chi-Square test results showed that Yurt district is different form the other districs in tems of cultural characteristics which are shaped by economic income, education, health, housing and number of household.

Key Words: Cultural Geography, Socio-economic factors, Questionnaire method, Chi-Square test, Adana

1. Giriş

Kültür kavramı, insanların belirli bir süreç içerisinde yaşayarak sahip oldukları değerlerin, inançların, davranış ve normların bir arada oluşturduğu uyum (Glazer,2005:607); insanların toplumsal ve tarihsel gelişim içerisinde oluşturdukları bütün maddi ve manevi öğelerin toplamı (Soysal, 1998:9); çevrenin insan tarafından meydana getirilen kısmı (Tümertekin ve Özgüç, 2004:79); kuşaktan kuşağa aktarılan ve toplumda yaşayan insanların bütün öğrendiklerini ve paylaştıklarını kapsayan bir olgu (Yalçın ve Yoğun Erçen, 2004); birey veya bir grubun yapısını vurgulu bir şekilde karakterize eden tutum ve davranışlar (Carey, S.M. and Cosgrove, J.F., 2006:264) olarak değişik şekillerde açıklanmaktadır. Güvenç (1991) ise kültür sözcüğünün değişik alanlarda (bilimsel, beşeri, estetik, teknolojik) farklı anlamlarda kullanıldığını ifade etmektedir.

* İletişim yazarı: E.Sandal, e-posta: esandal@ksu.edu.tr

Birey veya toplumun düşünce ve davranış özellikleri ile hayat tarzı belirli bir mekan üzerinde oluşup şekillendiği için kültür kavramı coğrafya ile de oldukça ilgilidir. Mekan ile insan arasındaki bu ilişki zaman içerisinde kültür coğrafyasının doğmasına yol açmıştır (Sandal, 2007:474). İnsanların düşünce, davranış ve hayat tarzlarının oluşmasında bulunulan mekanın coğrafi konumunun yanında dil, din, tarih, ekonomik ve sosyal özelliklerin de büyük etkisi vardır. Bütün bu özellikler belirli bir kültürel toplumun veya bir kültür bölgesinin oluşumunu sağlar. Ancak bu kültürel değerler toplumlar arasında farklılıklar gösterir (Hofmann, 2006:243). Bugün bu değerlerin (özelliklerin) etkisi ile dünya üzerinde onlarca kültür bölgesi bulunmaktadır. Dünya üzerinde ülkeler veya bölgeler bazında genel veya bir ülke içerisinde yerel kültürel farklılıklar bulunabilir. Hatta kırsal ve şehir kültüründen de söz edilebilir.

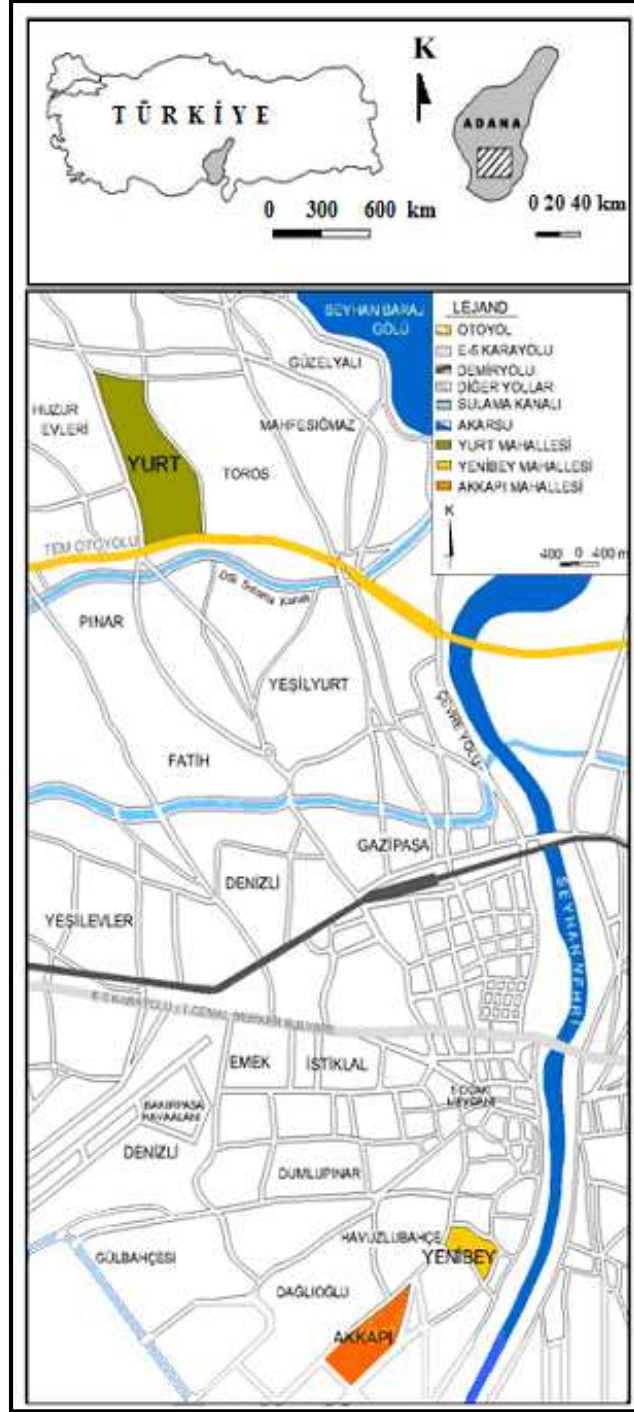
Bir toplumun sahip olduğu kültürel özellikler statik değil tam aksine dinamik bir özellik gösterir. Yani zaman içerisinde kültürlerde değişim meydana gelir. Bu değişim insanların tutum, davranış, inanç, düşünce ve yaşam şeklinde kendisini gösterir. Bu değişimde etkileşim halinde bulunulan diğer kültürlerin etkisi vardır. Diğer bir ifade ile bir kültürün sahip olmuş olduğu değerler çevredeki kültürlerden etkilendiği gibi tersine bu kültürleri de etkileyebilir. Kısacası kültürler arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Bu kültürel etkileşimde toplumlar arası sosyo-ekonomik ve teknolojik ilişkinin yanında ülkeler, bölgeler, şehirler ve kırsal-şehir arasındaki göç hareketlerinin de etkisi bulunmaktadır.

Bugün dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de şehirleşme hareketleri sonucu binlerce insan bulunduğu kırsal alandan veya şehirden ayrılarak yerleşmek amacıyla büyük şehirlere göç etmektedir. Bu göç olgusunun nedenleri arasında ekonomik yetersizlikler ön plana çıkmaktadır (Özgür, 1998:33). Bu gelişmeden Adana şehrinin de etkilendiği görülmektedir. 1950’li yıllardan itibaren öncelikle tarıma dayalı sanayinin ve daha sonraki dönemlerde de diğer sanayi dallarının gelişmesiyle bir endüstri ve ticaret merkezi durumuna gelen Adana, Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerden ve kendi kırsalından sürekli göç alan bir şehir durumundadır. Adana’ya yapılan bu göçlerde kırsal alandaki tarımsal modernleşme sonucu ortaya çıkan işgücü fazlalığı, hızlı nüfus artışı ve toprak yetersizliğinin ortaya çıkardığı ekonomik sorunlar ile sosyal isteklerin etkili olduğu görülmektedir (Kara, 1990:197-198, Arslan ve Soysal, 1994:52-53). Ancak, özellikle 1980 sonrasında Adana’ya göç eden insanlarla Adana’nın yerlisi diyebileceğimiz insanların şehir içerisinde yerleştiği alanların mekansal açıdan farklı bir dağılım gösterdiği ve bu dağılımda sosyo-ekonomik temelli kültürel farklılığın etkili olduğu görülmektedir. Şehir, bir yandan şehirleşmiş, belli bir eğitim ve ekonomik düzeye ulaşmış insanları barındırırken, diğer yandan küçük şehirlerden ve kırsal yerleşmelerden gelen yeterli eğitim ve ekonomik güce sahip olmayan insanlara ev sahipliği yapmaktadır. Bunun bir yansıması olarak şehir içerisinde ekonomik, toplumsal ve mekansal ayrışmalar da görülmektedir. Bu sosyo-ekonomik farklılıklar ve yansımalar düşünce, davranış ve yaşam şekillerini de etkilediğinden bir ölçüde kültürel farklılıklara yol açmaktadır.

Bu araştırmada, Adana şehrinin mahalle ölçeğinde göstermiş olduğu sosyo-ekonomik temelli (eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik, ekonomik gelir, hanedeki çocuk sayısı vd.) kültürel farklılıkları, bu açıdan birbirinden farklı olduğu düşünülen Yenibey, Akkapı ve Yurt mahalleleri baz alınarak incelenmektedir

2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’nin 5. ve Akdeniz Bölgesi’nin en büyük şehri olan Adana’nın sosyo-ekonomik temelli kültürel özelliklerinin seçilmiş mahalleler bazında anket ve Ki-Kare (χ^2) test tekniği kullanılarak incelenmesi ve farklılıklarının ortaya konmasıdır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın fiziksel görünüm ve kültürel özellikler bakımından birbirinden farklı olduğu düşünülen Yenibey, Akkapı ve Yurt mahallelerinde gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma Alanının Lokasyon Haritası

Adana şehri, Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda yer almaktadır. Şehir, Cumhuriyet öncesinde E-5 karayolunun güneyinde Seyhan Nehri'nin batısında 400 ha'lık bir alana yayılmışken, 1950'lerden itibaren gelişen endüstrinin, kırsal kesimden ve diğer illerden yapılan göçlerin, şehirlerarası kara ve demiryolunun etkisi ile E-5 karayolunun kuzeyine ve Seyhan Nehri'nin doğusuna doğru gelişmeye başlamış ve 1956 yılında şehrin kapladığı alan 1141 hektara ulaşmıştır (Alptekin ve diğ., 1985:109).

1980'lerin başında güneye, doğuya ve batıya doğru genişlemesini sürdüren şehir, 1986 yılından itibaren ağırlıklı olarak kuzeye doğru genişlemeye başlamış ve 1990'larda otobanın kuzeyine taşmıştır. Bu gelişmeye bağlı olarak şehrin yayıldığı mekansal alan, 1983 yılında yaklaşık 11198 ha iken, bu tarihten günümüze hızla genişleyerek 25000 hektara ulaşmıştır.

3. Kentsel Özellikler ve Araştırma Yapılan Mahallelerin Konumu

Bu gelişmelere paralel olarak, 20.yy başlarında 45 000 (Kara, 1989:120),1935 yılında 75 437 olan şehir nüfusu 2000 yılında 1 130 170'e ulaşmıştır. Nüfusun gelişiminde Adana ilinin kırsal kesiminden ve diğer illerden yapılan göçlerin etkisi büyüktür. Göçlerin etkisi ile ortaya çıkan hızlı nüfus artışı sağlıklı bir kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir (Soysal, 1995:187). Bugün bir endüstri, ticaret, kültür ve tarımsal ürünlerin pazarlandığı bir şehir konumunda olan Adana, bu özelliklerinin yanında artan işsizlik, yetersiz altyapı ve konut problemleriyle karşı karşıyadır.

Araştırma yapılan mahalleler ise konum olarak incelendiğinde, Yenibey mahallesi şehrin merkezinde bulunurken, Akkapı daha güneyde, Yurt mahallesi ise otobanın üstünde şehrin kuzeyinde yer almaktadır (Şekil 1). Eski bir mahalle olan Yenibey'in nüfusu 15148 iken, daha sonraları kurulmuş olan Akkapı'nın 10451 ve Yurt'un 40365'dir.

4. Materyal ve Metot

Bu araştırma, sosyo-ekonomik temelli kültürel özellikler açıdan farklılıklar gösterdiği düşünülen Akkapı, Yenibey ve Yurt mahallelerini (Şekil 1) kapsamaktadır. İkamet edilen mahalle ile insanların kültürlerinin oluşumunda etkili olduğu düşünülen bazı faktörler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada anket metodunun uygulanması kararlaştırılmıştır. Çünkü bu tür çalışmalarda bu metodun uygulanması genelde uygun bir yaklaşımdır (Özgüç, 1984: 69).

Bu nedenle Akkapı, Yenibey ve Yurt mahallelerinde ikamet eden aile reisleri arasından rassal örnekleme yoluyla seçilmiş 120 bireye, insanların kültürel yapılarını etkilediği düşünülen çeşitli özellikler 63 soru temelinde anket yöntemiyle sorulmuştur. Örnek sayısının azlığına rağmen bu araştırma uygulanan yöntem açısından bir deneme özelliği göstermektedir. Araştırmadaki anket formu soruları, mahallelerde ikamet eden kişilerin sosyal ve ekonomik nitelikleri, sosyo-ekonomik davranış ve eğilimleri, oturlan konutların özellikleri ve şehirde yaşadıkları çeşitli sorunları yansıtabilecek şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanan soruların net cevaplara ulaşılacak şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Ancak bu şekilde hata olasılıkları en aza indirilebilir ve daha doğru verilere ulaşılabilir. Anket uygulaması 2007 yılında gerçekleştirilmiştir.

Anket uygulaması sonucunda elde edilen ve deneklerin sosyo-ekonomik özelliklerini gösteren veriler (deneğin eğitim ve meslek durumu, mahalleye yerleşme nedeni, sosyal ilişkileri, sağlık durumu, sosyal güvenlik durumu, ailenin ortalama aylık geliri, ailenin çocuk sayısı, oturlan konutun genişliği, konutların mülkiyet durumu vb.) yüzdelik orana dönüştürülerek mahalleler birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programından faydalanılarak deneklerin bazı sosyo-ekonomik özellikleri ile ikamet ettikleri mahalleler arasındaki ilişkiyi tespit etmede Ki-Kare (χ^2) bağımsızlık testi uygulanmıştır. Çünkü bu araştırmadaki değerler (veriler) nominal veya ordinal ölçekli olduğundan parametrik olmayan bu test tekniğinin uygulanması uygun görülmüştür. Bu test tekniği, iki veya daha fazla değişken grubun arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemek için kullanılır. Yani değişkenler arasında bağımsızlık olup olmadığı araştırılır (Kalaycı, 2005:85-94). Bu teknik, iki sınıflamalı değişkenin düzeylerine göre oluşan gözlemlerde gözlenen değerlerle, beklenen değerlerin birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. Buna göre bu iki sayı arasındaki fark artıca değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı çıkma olasılığı artar. Analiz süreci, "X ve Y gibi iki değişken birbirinden bağımsızdır" şeklinde yazılabilen bir null hipotezinin testini temel aldığından bu teste, "Bağımsızlık Testi" de denir (Büyüköztürk, 2002: 142).

Ki-Kare (χ^2) testindeki semboller aşağıdaki anlamları içerirler.

X^{*2} : Değişkenler birbirinden bağımsızdır (null hipotezi)

X^2 : Değişkenler birbirinden bağımsız değildir

Sd : Serbestlik derecesi

p : Anlamlılık düzeyi

Cramer's V: İlişkinin düzeyi

Ki-Kare (x^2) testi sonucunda elde edilen X^2 değeri, serbestlik derecesi (sd)'nin göstermiş olduğu dağılım değerinden küçük ise test edilen değişkenler arasında ilişki olmadığı, büyük ise ilişki olduğu kabul edilir. Ortaya çıkan "p" değeri "0" a yaklaştıkça ilişkinin anlamlı olduğu, Cramer's V değeri "0" dan uzaklaştıkça ilişkinin güçlendiği sonucuna varılır.

Araştırmada kullanılan Ki-Kare (x^2) testinde, sosyo-ekonomik özellikler ile oturlan mahaller arasındaki ilişki 0.05 anlamlılık düzeyinde ve 0.95 güven aralığında test edilmiş ve ilişkiler araştırılırken aşağıdaki hipotezler varsayılmıştır.

Bunlar;

H1. İnsanların sahip oldukları çocuk sayıları ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H2. İnsanların doğum yerleri ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H3. İnsanların yerleşme sebepleriyle ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H4. İnsanların eğitim düzeyleri ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H5. İnsanların meslek durumları ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H6. İnsanların sosyal güvenlik durumları ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H7. Hanede çalışanlar ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H8. İnsanların ekonomik gelirleri ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H9. İnsanların alışveriş yaptıkları yerler ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H10. İnsanların hasta olduklarında ilk başvurdukları yerler ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H11. İnsanların oturdukları binaların özellikleri ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H12. İnsanların oturdukları konutların mülkiyet durumu ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H13. İnsanların oturdukları konutların genişlikleri ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

H14. İnsanların oturdukları konutların oda sayıları ile ikamet edilen mahalleler birbirinden bağımsızdır.

5. Bulgular ve Tartışma

Sosyo-ekonomik temelli kültürel özellikler açıdan farklılıklar gösterdiği düşünülen Akkapı, Yenibey ve Yurt mahallelerini kapsayan bu çalışmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya konu olan mahalleler hane halkı sayısı bakımından incelendiğinde; ortalama aile büyüklüğünün Akkapı mahallesinde 5.7, Yenibey'de 5.5 ve Yurt mahallesinde 4.6 olduğu görülmektedir. Bu durum hane başına düşen çocuk sayısında da kendini göstermektedir.

Çocuksuz veya 1 çocuğa sahip ailelerin dağılımına bakıldığında bu ailelerin Yurt mahallesinde yoğunlaştığı (%54.5), bunu diğer mahallelerin takip ettiği görülmektedir. Çocuk sayısının 2-4 arasında değiştiği ailelerin her üç mahalleye de dengeli olarak dağıldığı verilerden anlaşılmaktadır. 5 ve daha fazla çocuğa sahip olan ailelerin ise %43.5'i Yenibey mahallesinde otururken, bunu Akkapı ve Yurt mahalleleri takip etmektedir. (Çizelge 1).

Bu durum istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ise $X^2 < X^{*2}$ olduğundan iki değişkenin (çocuk sayısı ile ikamet edilen mahalle) birbirinden bağımsız olduğu tespit edilmiştir. Yani oturlan mahalle ile ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı istatistiksel bakımından anlamlı bir ilişki

göstermemektedir. Diğer bir ifade ile çocuk sayısı bakımından mahalleler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Çizelge 1. Ankete katılanların sahip oldukları çocuk sayısı ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Çocuk sayısı		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
0-1	n	3	2	6	11
	%	27,3	18,2	54,5	100,0
2-4	n	27	29	30	86
	%	31,4	33,7	34,9	100,0
5-10	n	10	9	4	23
	%	43,5	39,1	17,4	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 5,222   sd: 4   p: 0,265   Cramer's V: 0.148

Medeni durum açısından incelendiğinde deneklerin büyük çoğunluğu (% 95) evli iken, % 5 kadarı da dul veya bekarıdır. Bu açıdan mahalleler arasında dikkate değer bir farklılık bulunmamaktadır. Doğum yerleri bakımından ele alındığında deneklerin %53,3'ü Adana, %46,7'si ise başka il doğumludur. Bu mahalle ölçeğinde değerlendirildiğinde ise doğum yeri Adana olan deneklerin %50'si Yurt mahallesinde ikamet ederken, bunu Akkapı (%42.2) ve Yenibey (%7.8) takip etmekte; diğer illerde doğanların ise %62.5'i Yenibey, %23.2'si Akkapı ve %14.3'ü de Yurt mahallesinde ikamet etmektedir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Ankete katılanların doğum yeri ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Doğum yeri		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Adana	n	5	27	32	64
	%	7,8	42,2	50,0	100,0
Diğer iller	n	35	13	8	56
	%	62,5	23,2	14,3	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 41,451   sd: 2   p: 0,000   Cramer's V: 0.588

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (doğum yeri ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde güçlü bir ilişkinin (0.588) olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile deneklerin ikamet ettikleri mahalle ile doğum yerleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yenibey mahallesinde ikamet edenlerin çok büyük bir bölümü (%95) diğer illerden ve Adana'nın ilçelerinden Adana'ya gelirken bu oran Akkapı (%55) ve Yurt mahallesinde (%57.5) daha düşüktür. Bu veriler Yenibey mahallesinin göç hareketlerine oldukça fazla maruz kaldığını göstermektedir. Ayrıca Akkapı ve Yurt mahallerinde yaşayanların önemli bir bölümü (%60) en az 25 yıldır Adana'da yaşadığını belirtirken, bu oran Yenibey mahallesinde ancak %20'dir.

Yerleşmek amacıyla niçin bu mahalleyi seçtiniz sorusuna buradaki çevremizden dolayı diyenlerin önemli bir kısmı (%45.3) Yenibey mahallesinde ikamet etmektedir (Çizelge 3). Mahalle tercihi daha önceden bu mahallede oturan akrabaların veya hemşerilerin etkisinin olduğu görülmektedir. Merkezi bir yer olduğu için bu mahalleyi tercih ettim diyenlerin ise %60'ı Yurt mahallesinde oturmaktadır.

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (mahalleye yerleşme sebebi ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0.310) olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle mahalle tercihlerinde ekonomik ve sosyal sebeplerin etkili olduğu söylenebilir. Yenibey ve Akkapı mahallerinde insanlar genelde isteyerek değil, maddi açıdan imkanlarının sınırlı olmasından yani yoksulluk ve işsizlik gibi nedenlerden dolayı buralarda ikamet etmek durumunda kalmaktadırlar.

Aynı gelir düzeyine sahip insanların yerleşmek amacıyla genelde aynı mahalleyi tercih etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu durumun oluşmasında eğitim seviyesinin düşük olması da etkilidir. Yurt mahallesinde ise ekonomik ve eğitim seviyesinin yüksek olmasının yanında adı geçen mahallenin merkezi konumunun da etkisi ile insanların hemen hemen tamamı kendi arzularıyla bu mahallede yaşamayı tercih etmektedirler.

Çizelge 3. Ankete katılanların yerleşme sebebi ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Mahalleye yerleşme sebebi		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Buradaki çevremiz nedeniyle	n	34	26	15	75
	%	45,3	34,7	20,0	100,0
Merkezi bir yer olduğu için	n	5	11	24	40
	%	12,5	27,5	60,0	100,0
Diğer nedenler	n	1	3	1	5
	%	20,0	60,0	20,0	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 23,030

sd: 4

p: 0,000

Cramer's V: 0. 310

Ankete katılanlar içerisinde eğitim durumu göz önüne alındığında Yurt mahallesinde yüksek okul ve fakülte mezunlarının diğer iki mahalleye göre çok daha yüksek oranda olduğu göze çarpar. Fakülte ve yüksek okul mezunlarının %88'i Yurt mahallesinde ikamet ederken, bunu %8 ile Akkapı mahallesi izlemektedir (Çizelge 4). Yenibey mahallesinde ise yüksek öğretim mezunlarının oranı oldukça düşüktür. Buna karşılık herhangi bir okul mezunu olmayanlar ile ilköğretim mezunu olanların Yenibey ve Akkapı mahallelerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Çizelge 4. Ankete katılanların eğitim düzeyi ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Eğitim durumu		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Okul mezunu değil	n	4	5	1	10
	%	40,0	50,0	10,0	100,0
İlköğretim	n	31	23	9	63
	%	49,2	36,5	14,3	100,0
Ortaöğretim	n	4	10	8	22
	%	18,2	45,5	36,4	100,0
Yüksek öğretim	n	1	2	22	25
	%	4,0	8,0	88,0	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 50,635

sd: 6

p: 0,000

Cramer's V: 0. 459

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre de $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (eğitim durumu ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde orta düzeyde bir ilişkinin (0.459) olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre üç mahalle arasında en yüksek eğitim seviyesine Yurt mahallesinde oturanlar sahiptir. Bunun nedeni olarak bu mahallede oturan ailelerin ekonomik gelir ve buna bağlı kültür düzeylerinin yüksek olması gösterilebilir. Diğer taraftan Akkapı ve Yenibey mahallerindeki düşük gelir seviyesinin çocukların eğitimini olumsuz etkilediği ve bu durumunda ilköğretim mezunlarının büyük bir paya sahip olmasına yol açtığı söylenebilir.

Bu üç mahallede mesleklerin dağılımına bakıldığında endüstri sektöründe çalışanların (%59.4) Yenibey mahallesinde, ticaret sektöründe çalışanların (%41.7) Akkapı mahallesinde, emeklilerin ise (%68.8) Yurt mahallesinde yoğunlaştıkları görülmektedir (Çizelge 5).

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre de $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (meslek durumu ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0.299) olduğu tespit edilmiştir. Yani meslek çeşitleriyle ikamet edilen mahalleler arasında düşüğe olsa bir ilişki mevcuttur.

Çizelge 5. Ankete katılanların meslek durumu ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Meslek durumu		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Endüstri	n	19	7	6	32
	%	59,4	21,9	18,8	100,0
Ticaret	n	19	30	23	72
	%	26,4	41,7	31,9	100,0
Emekli	n	2	3	11	16
	%	12,5	18,8	68,8	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 21,521

sd: 4

p: 0,000

Cramer's V: 0. 299

Endüstri ve ticaret sektöründe çalışanlar Yenibey ve Akkapı mahallelerinde yoğun olarak bulunmalarına rağmen çoğunlukla düşük ücretli işçi durumundadırlar. Aynı zamanda sosyal güvenlik durumları da dikkate alındığında bunların bir bölümünün kayıt dışı çalıştıkları da görülmektedir. Yani çalışanların bir kısmı formal (maaşlı) işlerde çalışırken, bir kısmı enformal denilen süreklilik arz etmeyen işlerde (inşaat işçisi, boyacı, garson, şoför, tezgahtar, çaycı vb.) çalışmaktadır. Emeklilerin ise büyük bir bölümü ise Yurt mahallesinde ikamet etmektedir. Bunun nedeni olarak da emekli olan insanların ellerindeki maddi birikimle (kendisinin veya ailesinin katkısı ile) altyapı ve hizmet sorunlarının olmadığı daha rahat yaşayabilecekleri bir ortamda yaşamak istemelerinin sonucu olarak bu mahalleye yerleşmeleridir.

Sosyal güvenlik kurumları açısından değerlendirildiğinde Yenibey ve Akkapı mahallelerinde ikamet edenlerin önemli bir bölümü SSK'lı veya Bağkur'ludur. Emekli sandığı mensuplarının ise %88'i Yurt mahallesinde ikamet etmektedir (Çizelge 6). Herhangi bir sosyal güvencesi olmayanların Yenibey mahallesinde yoğunlaştıkları görülürken, bunu Akkapı ve Yurt mahalleleri takip etmektedir.

Çizelge 6. Ankete katılanların sosyal güvenlik durumu ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Sosyal güvenlik durumu		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Emekli sandığı	n	1	2	22	25
	%	4,0	8,0	88,0	100,0
Bağkur	n	11	13	8	32
	%	34,4	40,6	25,0	100,0
SSK	n	18	19	8	45
	%	40,0	42,2	17,8	100,0
Diğer	n	10	6	2	18
	%	55,6	33,3	11,1	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 45,134

sd: 6

p: 0,000

Cramer's V: 0. 434

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (sosyal güvenlik durumu ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde orta düzeyde bir ilişkinin (0. 434) olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal güvencesi olmayan deneklerin Yenibey mahallesinde yoğunlaşmasının nedeni bunların sürekli ve kalıcı bir işte çalışmamları veya küçük iş yerlerinde sigortasız çalışmaları ile ilgilidir. Buna

karşılık Yurt mahallesinde memur oranının yüksek olması, sosyal güvencesi olmayanların oranını düşürmektedir. Diğer bir anlatımla sosyal güvenlik çeşidine göre mahalleler arasında bir dağılım meydana gelmiştir. Emekli sandığı mensupları daha çok Yurt mahallesinde toplanırken, herhangi bir sosyal güvencesi olmayanlar ile Bağkur ve SSK'lılar Yenibey ve Akkapı mahallelerinde yaşamaktadır.

Aile reisi dışında çalışan eşlerin %76.2'si Yurt mahallesinde ikamet ederken bunu Akkapı ve Yenibey takip etmektedir (Çizelge 7). Buna karşılık ailede hane reisi ve eş dışında gelir getirenlerin oranının en yüksek olduğu mahalle Yenibey'dir.

Uygulanan istatistik sonucuna göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (hane halkı çalışma durumu ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0. 284) olduğu tespit edilmiştir.

Yenibey mahallesinde ikamet edenlerin genelde düşük ücretle çalışmalarından dolayı hane halkı içerisinde hane reisi ve eş dışında çalışanların sayısı fazladır (Çizelge 7). Okuma çağında olup da gelir getiren bir işte çalışan ve haneye katkıda bulunan çocuk sayısı oranı Yenibey mahallesinde oldukça yüksek (%30) iken, bu mahalleyi Akkapı (%12.5) ve Yurt (%2.5) mahalleleri takip etmektedir.

Çizelge 7. Hanede çalışanlar ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Hane halkı çalışma durumu		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Çalışan Aile reisi	n	35	37	39	111
	%	31,5	33,3	35,1	100,0
Çalışan Eş	n	2	3	16	21
	%	9,5	14,3	76,2	100,0
Ailedeki diğer çalışanlar	n	12	8	1	21
	%	57,1	38,1	4,8	100,0
Toplam	n	49	48	56	153
	%	32,0	31,4	36,6	100,0

X²: 24,732   sd: 4   p: 0,000   Cramer's V: 0. 284

Deneklerin Adana'ya göç etmeden ve göç ettikten sonraki yaşam düzeyleri kıyaslandığında Yenibey mahallesine yerleşenlerin %45'i şimdiki durumlarının daha iyi olduğunu söylerken diğer mahallelerde bu oran %20'yi geçmemiştir.

Yenibey mahallesine göç edenlerin önemli bir kısmı, kırsal kesimdeki iş imkanlarının sınırlı olmasından dolayı buraya gelmiş ve burada genel olarak daha iyi yaşam koşullarıyla karşılaşmışlardır. Akkapı ve Yurt mahallelerine bakıldığında göç edenlerin büyük bir bölümünün şu anki yaşam düzeylerinden memnun olduğu ve bunların geçmişte ki yaşam düzeylerinin de şimdikiye göre çok kötü olmadığı anlaşılmaktadır.

Sosyal faaliyetleri ortaya koymada "boş zamanınızı nasıl değerlendirirsiniz" sorusuna Yenibey mahallesindekilerin %60'ı zamanını ailemle birlikte geçiririm derken, bu oran Akkapı ve Yurt mahallelerinde daha düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Bunun nedeni olarak özellikle Yurt mahallesinde yaşayanların aile dışında iş ortamının etkisi ile oluşturdukları sosyal çevreden dolayı zamanlarının önemli bir bölümünü arkadaş ortamında geçirdikleri görülmektedir.

Buna karşılık bu soruya "kitap okuyarak boş zamanımı değerlendiririm" diyenlerin oranı Yurt mahallesinde %45 ve Akkapı'da %17.5 iken, Yenibey mahallesinde ise denekler arasında kitap okuyan bulunmamaktadır.

"Günlük yaşamınızda bir sorunla karşılaştığınızda öncelikle kimden yardım istersiniz" sorusuna iki mahallede akrabalarından diyenlerin oranı (Yenibey %45, Akkapı %50) oldukça yüksek iken, bu oran Yurt mahallesinde %35 dir. Aynı soruya "hiç kimseden" yanıtını verenlerin oranı ise sırasıyla %10, %5 ve %45 olarak gerçekleşmiştir.

Yukarıda da görüldüğü gibi herhangi bir sorun karşısında hiç kimseden yardım istemeyenlerin oranının en yüksek olduğu mahalle Yurt mahallesidir. Bu durum bu mahallede oturanların ekonomik

gelir ve eğitim düzeyinin yüksek olması ile açıklanabilir. Yenibey ve Akkapı mahallelerinde ise bu soruya “hiç kimseden” yanıtını verenlerin daha düşük oranda olmasında akraba ve yakın çevreyle ilişkilerin sıkı olmasının yanında ekonomik gelir düzeyinin ve eğitim seviyesinin düşük olmasının etkisi bulunmaktadır. Çünkü eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olması sebebiyle insanlar kendi problemlerini çözmede kendilerini yeterli görmemekte, sorunlara göğüs gerebilme açısından toplumsal dayanışmaya ihtiyaç duymaktadır.

Denekleri aylık gelir durumu (aile içi toplamı) incelendiğinde 450 YTL ve daha düşük aylık geliri olanların büyük bir kısmı (%60) Yenibey mahallesinde ikamet ederken, 1250 YTL’den daha fazla geliri olanların Yurt mahallesinde yoğunlaştığı (% 84,6) görülmektedir (Çizelge 8). Aylık 1250 YTL nin üzerinde gelire sahip olanların ancak %15,4’ü diğer mahallelerde oturmaktadır.

Çizelge 8. Ankete katılanların ekonomik geliri ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Ekonomik gelir (YTL)		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
0-450	n	3	1	1	5
	%	60,0	20,0	20,0	100,0
451-750	n	23	18	3	44
	%	52,3	40,9	6,8	100,0
751-1250	n	12	19	14	45
	%	26,7	42,2	31,1	100,0
1251- +	n	2	2	22	26
	%	7,7	7,7	84,6	100,0
Toplam	n	40	40	39	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 48,875

sd: 6

p: 0,000

Cramer's V: 0. 451

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (ekonomik gelir ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde orta düzeyde bir ilişkinin (0. 451) olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile gelir seviyesiyle oturlan mahalle arasında bir ilişki olduğu ve yüksek gelire sahip olanların Yurt mahallesinde, çok düşük gelire sahip olanların ise Yenibey mahallesinde toplandığı görülmektedir.

Gelir seviyesi yüksek memurların yanında hane halkı reislerinin eşlerinin büyük oranda çalışıyor olması yüksek gelire sahip olanların Yurt mahallesinde toplanmasına neden olmuştur. Oysa diğer mahallelerdeki çalışanları, genellikle düşük gelirli fabrika ve ticaret sektöründe işçiler oluşturmaktadır.

Bu üç mahallede otomobil sahibi olanların oranına bakıldığında Yurt mahallesindekilerin %52,5’i özel bir otomobile sahipken, bu oran Akkapı mahallesinde %42,5 ve Yenibey mahallesinde ise % 5 civarındadır. Bu durum ekonomik gelir düzeyi ile yakından ilgilidir.

Araştırma yapılan mahallelerde yaşayanların alışveriş yaptıkları mekanlar dikkate alındığında büyük alışveriş merkezlerinden alışveriş yapanların % 56,1’i Yurt mahallesinde oturmaktadır (Çizelge 9).

Çizelge 9. Ankete katılanların alışveriş yaptıkları yer ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Alışveriş yapılan yer		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Tanıdık mağaza	n	32	19	3	54
	%	59,3	35,2	5,6	100,0
Büyük alışveriş merkezleri	n	8	21	37	66
	%	12,1	31,8	56,1	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 42,626

sd: 2

p: 0,000

Cramer's V: 0. 596

Bu mahalleyi Akkapı ve Yenibey mahalleleri takip etmektedir. Tanıdık mağazalardan alışveriş yaparım diyenlerin ise %59.3'ü Yenibey mahallesinde oturmaktadır.

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre de $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (alışveriş yapılan yer ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde güçlü bir ilişkinin (0. 596) olduğu tespit edilmiştir.

Ekonomik gelir düzeyinin en yüksek olduğu Yurt mahallesinde oturanların alışverişlerinde daha çok büyük alışveriş merkezlerini, diğer mahallelerde ise ekonomik gelirin yüksek olmaması nedeniyle insanların daha ziyade, tanıdık-bildik mağazaları tercih ettikleri görülmektedir. Yani insanların alışveriş yaptıkları mekanlar ile ikamet edilen mahalleler arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu ilişkide ekonomik gelir durumunun etkili olduğu söylenebilir.

Mahalleler gıda tüketim çeşitlilikleri açısından incelendiğinde, kırmızı et ve balık tüketiminde Yurt mahallesinin diğer mahallelere göre açık ara önde olduğu görülmektedir. Burada ekonomik gelir durumunun etkisi çok belirgindir. Diğer temel gıda maddeleri tüketiminde ise mahalleler arasında fazla bir fark yoktur.

Sağlık durumuna bakıldığında "Sizin yada aile üyelerinin izlenmesi gereken bir hastalığı var mı" sorusuna evet diyenlerin oranı Yenibey mahallesinde %37.5, Akkapı mahallesinde %30, Yurt mahallesinde ise %20'dir. Burada dengeli ve yeterli beslenmenin olmayışı, stres ve geçim sıkıntısı, bunun yanında maddi imkanların yetersizliğinden dolayı gerekli bakım ve tedavinin sağlanamaması sebebiyle hastalık oranının en yüksek olduğu mahalle Yenibey iken, refah seviyesinin yüksekliğine bağlı olarak her türlü bakım ve tedavinin sağlanabildiği Yurt mahallesinde ise hastalık oranı en düşüktür. Aynı zamanda herhangi bir hastalık durumunda her türlü bakım ve tedavinin sağlanabilmesi de eğitim seviyesinin de etkili olduğu görülmektedir.

Deneklerden hasta olduğunda ilk başvurdukları yer olarak özel doktor ve hastane'yi seçenlerin % 62.2'si Yurt mahallesinde otururken, bunu Akkapı mahallesi izlemektedir. Özel doktor-hastane'ye gidenlerin ancak %5.4'ü Yenibey mahallesinde ikamet etmektedir (Çizelge 10).

Çizelge 10. Ankete katılanların hasta olduklarında ilk başvurdukları yer ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Hasta olduklarında ilk başvuru yeri		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Hastane	n	20	18	12	50
	%	40,0	36,0	24,0	100,0
Sağlık ocağı	n	13	4	4	21
	%	61,9	19,0	19,0	100,0
Özel doktor-hastane	n	2	12	23	37
	%	5,4	32,4	62,2	100,0
Hiçbir yer	n	5	6	1	12
	%	41,7	50,0	8,3	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 31,186

sd: 6

p: 0,000

Cramer's V: 0. 360

Yapılan istatistiksel değerlendirmeye göre $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (hasta olduklarında ilk başvuru yeri ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0. 360) olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında yine ekonomik gelir ve eğitim durumunun etkisi görülmektedir.

Deneklerin oturdukları binaların genel fiziksel görünüşleri dikkate alındığında tek katlı müstakil diyebileceğimiz binalarda yaşayanların %50'si Yenibey mahallesinde ikamet ederken, bunu Akkapı ve Yurt mahalleleri takip etmektedir. Apartman dairesinde yaşayanların ise %93.8'i Yurt mahallesinde ikamet etmektedir (Çizelge 11). Diğer mahallelerde apartman dairelerinde oturanların oranı çok düşüktür. Mahalle tipi diyebileceğimiz 2-4 katlı binalarda yaşayanların ise %56.8'i Akkapı mahallesinde ikamet etmektedir.

Deneklerin oturdukları binaların özellikleri ile ikamet edilen mahalle arasındaki ilişki yapılan istatistiksel değerlendirme ile de ortaya konmuştur. $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken arasında %5 anlamlılık seviyesinde güçlü bir ilişkinin (0. 570) olduğu tespit edilmiştir.

Mahalle sakinlerinin ekonomik gelir ve eğitim durumları da dikkate alındığında insanların oturdukları binaların özellikleri ile bu verilerin paralellik gösterdiği söylenebilir. Akkapı ve Yenibey mahallelerindeki konutların önemli bir bölümünün kalitesinin, kullanım koşullarının kötü olduğu görülmektedir. Ayrıca bu veriler mahallelerin genel görünümünü de ortaya koymaktadır. Yurt mahallesinde binalar genellikle çok katlı apartman şeklinde iken, Akkapı'da 2-4 katlı, Yenibey'de ise daha çok tek katlı bir görünüm arz etmektedir.

Çizelge 11. Ankete katılanların oturdukları binaların özellikleri ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Bina (Konutların) özellikleri		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Tek katlı	n	22	14	8	44
	%	50,0	31,8	18,2	100,0
Mahalle tipi (2-4kat)	n	17	25	2	44
	%	38,6	56,8	4,5	100,0
Apartman dairesi	n	1	1	30	32
	%	3,1	3,1	93,8	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 77,881

sd: 4

p: 0,000

Cramer's V: 0. 570

Mülkiyet durumuna bakıldığında, Yenibey mahallesinde yaşayanların %62.5'i, Akkapı mahallesinde yaşayanların %42.5'i ve Yurt mahallesinde yaşayanların ise %32.5'i kiracı durumunda iken, ev sahibi olanların oranı Yenibey mahallesinde %20, Akkapı'da %47.5 ve Yurt mahallesinde ise %67.5'tir.

Kiracı durumunda olanların %48.5'i Yenibey mahallesinde ikamet ederken bunu Akkapı ve Yurt mahalleleri takip etmektedir (Çizelge 12). Buna karşılık ev sahibi olanların yarısı yurt mahallesinde ikamet ederken, ev sahibi olanların en az olduğu mahalle ise Yenibey'dir.

Çizelge 12. Ankete katılanların oturdukları konutların mülkiyet durumu ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Mülkiyet durumu		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
Kiracı	n	32	21	13	66
	%	48,5	31,8	19,7	100,0
Ev sahibi	n	8	19	27	54
	%	14,8	35,2	50,0	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 18,384

sd: 2

p: 0,000

Cramer's V: 0. 391

Yapılan istatistiksel değerlendirme de yukarıda ilişkiyi doğrulamaktadır. $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (konutların mülkiyet durumu ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0. 391) olduğu tespit edilmiştir.

Maddi olanakların yetersizliği nedeniyle özellikle Yenibey'de insanların büyük bir bölümü kiracı durumunda iken, adı geçen imkanların iyi olduğu Yurt mahallesinde ise çok büyük bir kesim kendi evine sahiptir.

Konut genişlikleri dikkate alındığında, denekler arasında 99 m² den küçük konutlarda yaşayanların %60.7'si Yenibey mahallesinde ikamet ederken, bu mahalleyi %35.7 ile Akkapı ve %3.6 ile Yurt mahallesini takip etmektedir (Çizelge 13). 140 m² den daha geniş konutların %66.7'si ise Yurt mahallesindedir. Bu durum yine gelir durumu ile ilgilidir. Aynı zamanda bu veriler evlerin genişliği ile hane halkı büyüklüğü arasında bir tezat olduğunu da göstermektedir.

Evlerin genişliği ile oturulan mahalle arasında ilişki olduğu yapılan istatistiksel değerlendirme ile de ortaya konmuştur. $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (konutların genişlikleri ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde orta düzeyde bir ilişkinin (0. 400) olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 13. Ankete katılanların oturdukları konutların büyüklüğü ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Konut büyüklüğü (m ²)		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
0-99	n	17	10	1	28
	%	60,7	35,7	3,6	100,0
100-140	n	21	19	13	53
	%	39,6	35,8	24,5	100,0
141- +	n	2	11	26	39
	%	5,1	28,2	66,7	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 38,363

sd: 4

p: 0,000

Cramer's V: 0. 400

Deneklerin oturdukları konutların oda sayısı ile ikamet edilen mahalle arasında da konut genişliklerine benzer bir ilişkinin olduğu görülmektedir. İki ve daha az sayıda odaya sahip konutların %64.3'ünün Yenibey mahallesinde bulunduğu görülürken, bunu Akkapı mahallesi izlemektedir (Çizelge 14). Üç-dört odalı konutlar mahalleler arasında dengeli sayılabilecek bir dağılım gösterirken, beş ve daha fazla odaya sahip olan konutların ise %63.2'si Yurt mahallesinde yer almaktadır. Bu genişlikteki konutların en az bulunduğu mahalle ise Yenibey'dir.

Çizelge 14. Ankete katılanların oturdukları konutların oda sayısı ile ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişki

Oda sayısı		Mahalle			Toplam
		Yenibey	Akkapı	Yurt	
1-2	n	18	9	1	28
	%	64,3	32,1	3,6	100,0
3-4	n	19	20	15	54
	%	35,2	37,0	27,8	100,0
5- +	n	3	11	24	38
	%	7,9	28,9	63,2	100,0
Toplam	n	40	40	40	120
	%	33,3	33,3	33,3	100,0

X^2 : 34,015

sd: 4

p: 0,000

Cramer's V: 0. 376

Mahallelere göre konutların oda sayısındaki dağılım yapılan istatistiksel değerlendirme ile de doğrulanmıştır. $X^2 > X^{*2}$ olduğundan hipotez reddedilmiş ve iki değişken (konutların oda sayısı ile ikamet edilen mahalle) arasında %5 anlamlılık seviyesinde düşük düzeyde bir ilişkinin (0. 376) olduğu tespit edilmiştir.

Yurt mahallesinde konutların geniş ve oda sayısının fazla olmasında, ekonomik gelir seviyesinin yüksek olması etkili olmuştur. Bu mahallede ankete katılan insanlar genellikle her türlü konfora ve lükse sahip, birden fazla çocuk odasının bulunduğu geniş apartman dairelerinde ikamet etmektedir. Oysa maddi imkanların kısıtlı olduğu Yenibey mahallesinde insanların sahip olduğu çocuk sayısı fazla iken konutların oda sayısı oldukça azdır.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, Adana'nın Yenibey, Akkapı ve Yurt mahallelerinde gerçekleştirilmiştir. Adı geçen mahallelerde, deneklerin sosyo-ekonomik temelli kültürel özelliklerini yansıtan veriler (eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik, mahalli idareler, çevre, ekonomik gelir, hanedeki çocuk sayısı vd.) anket metodu ile toplanmıştır. Bu verilerin bir kısmı, ikamet edilen mahalleler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Ki-Kare (x^2) testinde kullanılmıştır.

Bulunan sonuçlara göre ekonomik gelir, eğitim, sağlık, konut, hane halkı sayısı vd. özelliklere göre şekillenen ve sosyo-ekonomik gelişmişliği de yansıtan kültürel özellikler açısından Yurt mahallesinin Yenibey ve Akkapı mahallerine göre daha farklı olduğu görülmektedir.

Tespit edilen bu mahallelerin sosyo-ekonomik durumları incelendiğinde, Yurt mahallesi en yüksek ekonomik gelir düzeyine sahip olan mahalledir. Burası aynı zamanda memurların ve emeklilerinin en yoğun olduğu mahalledir. Buna bağlı olarak çalışanların ve emeklilerin çok büyük bir bölümü sosyal güvenlik kurumu olarak Emekli Sandığı mensubudur. Eğitim seviyesinin yüksek oluşuna bağlı olarak mahallede yüksekokul mezunu olanların oranı çok yüksektir. Yaşam standartlarının en yüksek olduğu, apartman dairelerinin geniş alan kapladığı bu mahallede ankete katılanların büyük bir bölümü 140 m² den büyük evlerde ikamet etmektedirler. Bu mahallede altyapı-hizmet sorunlarının fazla yaşanmadığı görülmektedir. Burada az da olsa en önemli problem olarak işsizlik ön plana çıkmaktadır.

Akkapı mahallesi ise ekonomik gelir düzeyi açısından Yurt mahallesini takip etmektedir. Ticari ve endüstri sektörlerde çalışanların bu mahallede yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışanların büyük bir bölümü işçi statüsünde ve buna bağlı olarak sosyal güvenlik kurumu bazında Bağkur ve SSK üyesi konumdadırlar. Eğitim seviyesinin Yurt mahallesine göre daha düşük olduğu bu mahallede orta ve ilköğretim mezunları yoğun olarak bulunmaktadır. Yaşam standartlarının diğer mahallere göre orta düzeyde olduğu bu mahallede konutların yer aldığı binalar genelde 2-4 katlıdır. Evlerin genişliği genelde 140 m. den daha küçüktür. Altyapı-hizmet sorunlarının az da olsa var olduğu bu mahallede en büyük problem işsizlik olarak görülmektedir. Diğerlerine göre işsizliğin en yüksek olduğu mahalle burasıdır.

Kültürel özellikleri incelenen diğer bir mahalle ise Yenibey'dir. Ekonomik gelir düzeyinin en en düşük olduğu mahalledir. Çalışanların büyük bir bölümü endüstri ve ticaret sektöründedir ve sosyal güvenlik açısından SSK veya Bağkur üyesidirler. Aynı zamanda burası sosyal güvencesi olmayanların en fazla bulunduğu mahalledir. İlk ve orta öğretim mezunlarının yoğun olduğu bir mahallede eğitim seviyesi diğer mahallelere göre de daha düşüktür. Evler genelde tek kat olup evlerin genişliği ve kalitesi de diğer mahallelere göre oldukça düşüktür. Altyapı-hizmet sorunlarının var olduğu ve işsizlik oranının yüksek olduğu bir mahalledir.

Adana şehri, 1950'lerden itibaren özellikle endüstrideki gelişmelerin etkisi ile çevredeki illerden ve Adana kırsalından önceki dönemlere göre daha fazla göç almaya başlamıştır. Ancak bir süre sonra şehir altyapısında yetersizlikler ve devam eden göçler nedeniyle sosyal, ekonomik ve kültürel yapıda önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Yukarıda mahalleler bazında da ortaya konan ve kültürel yapıyı bir ölçüde etkileyen bu olumsuzlukların giderilmesi gerekmektedir. Bu problemlerin çözümü için öncelikli olarak istihdam artırıcı önlemlerin alınması, gerekli altyapı ve eğitim yatırımlarının gerçekleştirilmesi, özellikle Yenibey mahallesi için kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesi ve ayrıca Adana'ya diğer illerden yapılan göçleri yavaşlatacak sosyo-ekonomik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Referanslar

- Alptekin, N. ; Oktay, A.R. ; Arıkbay, C. (1985) *Çukurova Bölgesinde Tarımsal Alanların Tarım Dışı Kullanım Düzeyi ve Ekonomik Kayıplar*, Milli Prodüktivite Yayınları No: 335, Ankara
- Arslan, M.R.; Soysal, M. (1994) "Yüreğir ovası köylerinden kente (Adana'ya) göç olayı ve göç eden ailelerin sosyo- ekonomik yapıları", *Ç.Ü.Z.F.Dergisi*, C.9 (1):49-64
- Büyüköztürk, Ş. (2002) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Carey, S.M. ; Cosgrove, J.F.(2006) "Cultural issues surrounding end-of-life care", *Current Anaesthesia & Critical Care*, 17, 263-270
- Glazer, S. (2005) "Social support across cultures", *International Journal of Intercultural Relations*, V. 30 (5) : 605-622
- Güvenç, B. (1991) *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Hofmann, S. G. (2006) "The importance of culture in cognitive and behavioral practice" *Cognitive and Behavioral Practice*, V.13 (4) : 243-245
- Kalaycı, Ş. (2005) *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, BRC Matbaacılık, Ankara
- Kara, H.(1989) "Cumhuriyete kadar Çukurova nüfusu" *AKDITYK Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Coğrafya Araştırmaları*, C.1 (1):115-121

- Kara, H.(1990) “Çukurova’da endüstri” *AKDITYK Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Coğrafya Araştırmaları*, C.1 (2):193-226
- Özgüç, N. (1984) *Beşeri Coğrafyada Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2. baskı, İstanbul.
- Özgür, E.M.(1998) *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, GMC Basın-Yayın, Ankara
- Sandal, E.K.(2007) “Kahramanmaraş’ın üç mahallesinde karşılaştırmalı kültür coğrafyası açısından bir inceleme” *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 16 (2):473-486
- Soysal, M. (1995) “Çukurova bölgesi nüfusunun sosyo-ekonomik nitelikleri” *Ç.Ü.Z.F.Dergisi*, C.10 (4):175-188
- Soysal, M. (1998) *Köy Sosyolojisi*, Ç.Ü.Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:211, Adana
- Tümertekin, E. ; Özgüç, N. (2004) *Beşeri Coğrafya: İnsan-Kültür-Mekan*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Yalçın, A. ; Yoğun Erçen, E. (2004) “Kültür ile şekillenen çatışma tepkileri üzerine bir uygulama”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 13 (2) : 201-218